

УДК 352/354

О. О. Гарматюк, канд. екон. наук., доц., А. В. Філик

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ФУНКЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

О. О. Garmatiuk, Ph.D., Assoc. Prof., A. V. Filyk

FUNCTIONS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION POLITICAL SYSTEM

Існує широке різноманіття підходів до поняття публічного управління від нормотворчої діяльності до формування суспільних соціально-економічних відносин. Публічне управління передбачає виявлення стійких зв'язків і закономірностей з урахуванням впливу зовнішнього середовища, розвиток на цій основі сучасних форм державно-приватного партнерства, при якому враховуються прямі та зворотні зв'язки впливу державної політики. На наш погляд, публічне управління повинно розглядатися як урегульована нормами, правилами та процедурами система взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування із суб'єктами громадянського суспільства з метою реалізації суспільних потреб і інтересів на основі врахування методів публічного впливу на керований об'єкт державно-приватного партнерства.

Феномен Євромайдану окреслив європейський вибір населення України, що актуалізувало проблему реалізації ратифікованих угод з країнами ЄС, у тому числі, положень Європейської хартії місцевого самоврядування, а також забезпечення якісного розвитку регіонів країни як важливих складових частин економічної системи України. Розуміючи важливість цієї проблеми, на сучасному етапі розвитку всіх гілок влади постає питання про необхідність вдосконалення теорії та практики сучасного державотворення, зумовленого трансформаціями в політичній системі суспільства, проведенням адміністративно-територіальних, регіональних реформ, упровадженням конструктивного соціального партнерства між центром і територіями.

Питання функцій місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства є досить актуальним у контексті стрімкого розвитку суспільних відносин та трансформації політичної системи України. Трансформаційні процеси, що активно проходять в нашій державі, призводять до необхідності переосмислювати сутність та призначення місцевого самоврядування, що в першу чергу реалізується через його функції. Саме функції місцевого самоврядування є відображенням його політичної природи, показником рівня його розвитку та напрямку його реалізації. Виходячи з цього, важливим завданням, що стоїть перед політологією, є удосконалення напрямків функціонування місцевого самоврядування, визначення пріоритетних векторів впливу, секторів, які необхідно розвивати у відповідь на виклики сьогодення.

На міжнародному рівні формується чітка позиція щодо переосмислення змістовного наповнення та функціонального призначення місцевого самоврядування у відповідь на динаміку суспільних, політичних, економічних відносин як в кожній окремії країні, так і у всьому світі. Враховуючи вищезазначене, варто відзначити, що становлення громадянського суспільства потребує розробки новітніх підходів і до розуміння функцій місцевого самоврядування, тому надзвичайно важливим питанням в контексті визначення сутності місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи є дослідження його функціонального арсеналу. У контексті дослідження природи функцій місцевого самоврядування, варто вирішити питання щодо співвідношення функцій місцевого самоврядування та функцій держави.

Особливої важливості у сучасних умовах реформування державно-політичної і правової практики набуває порівняльний метод, який полягає у виявленні та дослідженні спільних і відмінних рис в організації органів місцевого самоврядування різних країн. Застосування методу дозволяє виявити переваги та недоліки з питань організації системи органів місцевого самоврядування. При цьому варто критично оцінювати зарубіжний досвід, враховуючи особливості національної правової системи, вітчизняну історію самоврядних інституцій, специфіку національного менталітету, соціально-економічні і політичні умови України тощо. Не менш важливим у цьому контексті є метод моделювання, який полягає в уявному створенні моделей організації роботи органів місцевого самоврядування, пошуку оптимальних варіантів розвитку місцевого самоврядування в Україні. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» відсутній чіткий перелік функцій місцевого самоврядування, наявність відповідних функцій можна тлумачити, виходячи із повноважень органів місцевого самоврядування. Ми вважаємо, що така позиція законодавця не є обґрунтованою, оскільки поняття «повноваження» та «функції» мають різне змістовне наповнення. Повноваження відповідних органів місцевого самоврядування формуються виходячи із його функцій та безпосередньо для їх реалізації. До основних повноважень територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування можна віднести: економічний розвиток, розвиток інфраструктури, формування стратегії розвитку відповідної територіальної громади, питання містобудування, соціально-культурні повноваження, забезпечення житлово-комунальними послугами, забезпечення транспортного обслуговування населення, гарантування та забезпечення громадської безпеки, питання освіти, охорони здоров'я, забезпечення благоустрою відповідної території. Однак, на нашу думку, важливим питання в умовах розвитку місцевого самоврядування є закріплення системи його функцій на законодавчому рівні. Закріплення функцій як реальних правових інструментів є юридичним гарантом їх здійснення. Функції органів місцевого самоврядування містять в собі широке культурне та соціальне наповнення, адже сприяють розвитку демократії у суспільстві та забезпеченню реалізації прав територіальної громади. Розглядаючи дане питання, безумовно, потрібно звернутися до історичного аспекту становлення інституту місцевого самоврядування та, зокрема, процедурності вирішення муніципальних питань та законодавчого закріплення його на місцевому рівні.

Нові законопроекти є способом вирішення даного питання, однак, наразі, відсутній єдиний нормативно-правовий акт, що визначав би правила законодавчої техніки, які повинні застосовуватися при підготовці нормативно-правових актів. Звичайно, це вже питання законодавців і слід побажати їм обрати єдиний вірний шлях у вирішенні складних проблем українського місцевого самоврядування. У зв'язку з цим, виникають проблеми у ході реалізації функцій правопорядку у цілому, оскільки якість рішень органів місцевого самоврядування безпосередньо впливає на якість та ефективність реалізації народовладдя. Реформи, запропоновані чинною владою, мають закладати міцне підґрунтя для розвитку регіонів, надавши їм більше автономності, самостійності, фінансових ресурсів. Це, зі свого боку, сприяло б зміцненню місцевої демократії, створенню такого самоврядного середовища, у якому кожен мешканець територіальної громади міг би брати участь у діяльності органів місцевого самоврядування, долучатися до контролю за їх діяльністю, вести конструктивний діалог з місцевою владою, вносити пропозиції щодо поліпшення її роботи.

Література

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Редакція від 23.07.2020, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>